

Spomenik bračkom športu

UDK 796/799(091)(497.5 Brač)

Ivo OSTOJA

Zagreb, Dobri dol 54

Kad je u prostorima knjižnice i galerije *Ivan Rendić* u rodnom Supetru, 27. lipnja 1999. godine uoči blagdana Svetog Petra i Pavla, dugogodišnji profesor povijesti športa u Dalmaciji, a posebno na rodnom otoku Braču, Duško Marović, pisac prve *Povijesti športa na otoku Braču*, uzeo riječ prolomio se pljesak dupkom pune dvorane. Vidno uzbuđen i radostan, ovaj vitalni 89-godišnjak izrekao je riječi zahvale: "Nedostaju mi riječi zahvalnosti za moju neizrecivu radost dobrim ljudima i dragom Bogu koji mi omogućuje tiskanje mojih istraživanja i izučavanja te predstavljanje moje knjige *Povijest športa na otoku Braču*."

Podosta je onih koji su mi puno pomogli, a među njima posebice bih izdvojio, uz recenzenta, profesora Duška Kečkemeta, profesorice Nevenku Bezić-Božanić, profesorice Gitu Dragičević, profesorice Ivanku Kuić i zaslužnog gradonačelnika Supetra Nikicu Maričića.

Svoj istraživački rad na prošlosti dalmatinskog športa obavljao sam iz amaterskih pobuda, pridržavajući se mudre latinske izreke *Historia est lux veritatis* (Povijest je svjetlo istine).

Kada mi je krajem siječnja 1996. na svečan način uručeno visoko priznanje MOO-a potpisano od predsjednika, Njegove ekscelencije markiza Juana Anonija Samarancha, obećao sam: Želja mi je da časno priznanje MOO-a bude pohranjeno u budućem splitskom Muzeju športa, a dostojna kopija u rodnom Supetru na Braču. Štovani gospodine gradonačelnice, velika mi je čast i zadovoljstvo upravo Vama, ljubitelju športa, predati na čuvanje ovo moje visoko priznanje.

Svima vama hvala, uz mudru olimpijsku izreku: Brže, više, hrabrije — Citius, Altius, Fortius."

Autor knjige *Povijest športa na otoku Braču*, Duško Marović, rodio se u Supetru

na otoku Braču 1910. godine. Klasičnu gimnaziju završio je u Splitu, a Pravni fakultet u Zagrebu, dok je sudački ispit položio u Splitu. Duško Marović u mladosti aktivno se bavio športom kao član veslačkog kluba *Gusar* i plivačkih klubova *Jadran* i *POŠK* u Splitu. Više od pola stoljeća bavi se istraživanjem povijesti športa u Dalmaciji, koristeći se

obilnom gradom iz privatnih i državnih arhiva te usmenom predajom. Objavio je čitav niz radova kao stalni suradnik časopisa *Povijest športa* i *Enciklopedije fizičke kulture* te dnevnika *Slobodna Dalmacija* i časopisa *Bračka crkva*. Kruna njegovog istraživačkog rada je značajna knjiga *Povijest športa u Splitu – od antičkih igara do Prvog svjetskog rata*. (Split, 1990.). Autor je i zapažene knjige o povijesti nogometnog kluba Split 1912. – 1982. pod nazivom *Crveni Split* (Split, 1984.).

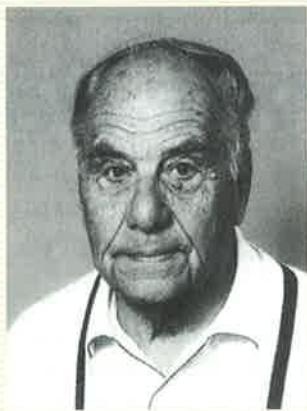
No ono što je uvijek privlačilo toga strastvenog zaljubljenika u šport bila je nepoznata i zapretna povijest športa na rodnom otoku Braču, gdje se u hladu obiteljske kuće na supetarskoj rivi, barba Duško, kako ga od milja zovu njegovi Supetrani, provodi već 89 ljeta.

Na 126 stranica teksta, uz bogatu literaturu, te 54 crno-bijele fotografije, kroz tri dijela knjige autor nam tečnim stilom donosi čitav niz povijesnih podataka te opis pojedinih športskih događaja na otoku Braču, od antike do početka Drugog svjetskog rata.

Tako u povijesnom uvodu autor iznosi podatak da nas prvi trag rane spone Bračana s tjelesnom kulturom vodi u prastari rimski kamenolom rasohe, nedaleko od mjesta Splitske na sjeverozapadu otoka, gdje je u živoj stijeni uklesan rustični lik Herakla, grčkoga mitskog junaka i božanstva.

Prema arhivskim i drugim dokumentima, navodi autor, najprije se pojavila igra loptom, koju su Mlečani poznavali u drugoj polovici XIV. stoljeća. To je igra na balun, *kača* ili, kako je naziva loptanje dlanom. O tome prvi spomen datira iz Postira povodom biskupske vizitacije 1. lipnja 1724. kada se mjesni župnik, don Mate Tomaseo, potužio da župljani igraju loptom u dvorištu župne crkve Svetog Ivana.

Isto tako zanimljivi su podaci o počecima jedriličarskog športa jer je prva jahta, kuter na jedra *Celestio Empire*, vlasništvo Frane Bonačića iz Milne na Braču, bila ujedno i prva jahta u Dalmaciji, a sagrađena je u Milni 1873. godine. Također je vrijedan podatak da je osnivač i dugogodišnji predsjednik našega jedriličarstva ing.

Duško Marović

Žarko Dešković, čiji je otac dr. Petar Dešković još u prošlom stoljeću gajio taj lijepi sport s jedrilicom *Peru*.

U razdoblju od početka suvremenoga športa do Prvoga svjetskog rata (1894. – 1918.) na Braču se osnivaju brojna športska društva, posebno Hrvatski sokol i Hrvatsko katoličko društvo *Orao*. Tu su opisi nastupa ovih društava te njihov utjecaj na održanju narodne svijesti i samobitnosti.

Posebni dio Marović posvećuje opisu razvoja najpopularnijega športa, nogometa, na otoku Braču. Tako je Brač dao čitavu plejadu igrača Hrvatskog nogometnog kluba *Hajduk*: braću Mirka i Tonča Bonačića, braću Šimu i Veljka Poduje, Otmara i Renza Gazzarija, Lea Lemešića, Ljubu Benčića, Mira Deškovića i mnoge druge. Prva nogometna lopta donesena je u Supetar 1918. godine kada ju je u Supetar, rodno mjesto svojih roditelja, donio Josip Vušković, sin pomorskog kapetana Ivana Vuškovića i igrača NK *Viktorija* iz Sušaka.

Prvu nogometnu loptu u drevni Škrip donio je 1925. godine poznati znanstvenik i čakavski pjesnik dr. Stjepan Pulišelić, a tu je osnovan i klub *Sutvid*.

O počecima teniskog športa na Braču autor iznosi zanimljiv podatak da je razvoj ovoga športa usko vezan za razvoj našega turizma. Tako je agilni Supetranin Veljko Čulić podigao nadomak uvale *Vlačica* u Supetru tenisko igralište na Braču pa nije bez razloga Brač danas središte

teniskoga športa s poznatim turnirama na Bolu i u Supetru.

Autor knjige *Povijest športa na otoku Braču*, Duško Marović, donosi zanimljive podatke i o razvoju biciklizma i automobilizma na Braču. Tako je prvi osobni automobil na Brač stigao 1929. godine, a nabavio ga je Jerko Dubravčić iz Nerežišća.

Budući da je najviša točka otoka Brača, vidikovac na Vidovoj Gori, 778 m nad morem, tamo je još daleke 1936. izgrađeno Planinarsko sklonište, a danas je na tom mjestu planinarski dom "Vladimir Nazor".

Na kraju ove doista vrijedne knjige koja predstavlja značajan prinos cjelokupnoj povijesti hrvatskoga športa, autor donosi i zanimljivo poglavlje: športska djelatnost iseljenika otoka Brača. Svoju knjigu autor je upotpunio popisom bogate literature o povijesti športa na Braču, a 54 crno-bijele fotografije vjerno odražavaju vrijeme i športase otoka Brača.

Ovo djelo iskrenoga ljubitelja i proučavatelja povijesti hrvatskoga športa, Duška Marovića značajan je prinos našoj bogatoj športskoj literaturi i trajan spomenik bračkom športu. Za to će mu biti posebno zahvalni svi Bračani, a osobito tisuće znanih i nezvanih športskih djelatnika koju su pronijeli svijetom slavu toga našeg dičnog otoka – poznatog jadranskog bisera, Brača, otoka sunca, kamena, mora i športa.

A Monument to Sports of Brač

In 1999 a book called *Povijest Športa na otoku Braču* (The History of Sports on the Island of Brač) was published. Its author Duško Marović, a well-known sports historian in Dalmatia region, was collecting historical material for this book for thirty years to describe the sports and games on Brač from the Roman times to the beginning of WW II (1941). The modern sports came to Brač with Croatian Sokol Association at the end of the 19th century. The most popular game on Brač was, of course, soccer. The first soccer ball was brought to Brač in 1918. Lawn tennis was also one of the popular games on the island. The book has been decorated with 54 original photographs which make the book well documented and more interesting. The book was printed in 700 copies.

Riječki športski biser — Športsko društvo Primorje 08

Zdenko JAJČEVIĆ
Samobor, Preradovićeve 11/2

UDK 797.200(058.072)

Povodom osamdesete godišnjice osnivanja, Športsko društvo *Primorje 08* iz Rijeke izdalo je monografiju pod nazivom *Victoria Primorje 1908-1998*. Na 250 stranica detaljno je opisana povijest ovog najvećeg

riječkog športskog društva i najstarijeg plivačkog i vaterpolskog kluba u Hrvatskoj, koje kontinuirano djeluje. Ovaj je športski kolektiv već ranije, 1952, 1968. i 1978. godine izdao tri monografije o svom djelovanju.